

UZUM MEVALARIDAGI PESTISID QOLDIQLARINI TOZALASH USULLARI

Xoliboyev Ruslan SAM ATI. talabasi

Asraqulova Sevinch SAM ATI. Talabasi

Xolmurodova Mexribon Ozod qizi SAM ATI. Talabasi

Shukurov Abdumalik SAM ATI. kafedra assistenti

Sodiqov Elyor Kamoliddin o'g'li. SAM ATI. kafedra assistenti

Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar institute

Annotasiya: Ushbu maqolada meva-sabzavot mahsulotlarini zararli organizmlardan, pestisid qoldiqlari, turli og'irmetallar va chang g'uborlardan tozalash va to'g'ri saqlash usullari keltirilgan.

Kalit so'zlar: Uzum, meva, sabzavotlar, pestisid, gerbisid, glifosat, insektosid, Diazinon, antioksidantlar, organik mahsulotlar, begona o'tlar, xashorotlar.

Xammaga ma'lumki sog'lom turmush tarzida deyarli har bir kishi ko'proq meva va sabzavotlar iste'mol qilishi kerak. Dunyoda o'rtacha tavsiya etilgan kunlik istemol miqdorining yarmini oladi va hatto bu miqdorlar kuniga besh kunlik optimal miqdordan kamroq. Manashunday foydali mevalardan biri bu uzum mevasi bo'lib ushbu mevani Qadimda ham foydali xususiyatlari ma'lum bo'lgan. Uzunni nafaqat shirinlik sifatida iste'mol qilishgan, balki dori-darmon o'rniga tanovvul qilishgan. Uzum quyidagi kasalliklarda yordam beradi ilmiy isbotlangan.

- uzum astma kasalligida foydali hisoblanadi;
- qon quyushini oldini oladi;
- charchoqni bartaraf etadi;
- antioksidantlarni o'zida saqlashi sabab ham terini uzoq vaqt davomida qarishini oldini oladi;
- oshqozon-ichak tizimini tozalaydi;
- yurak va tomirlar tizimini mustahkamlaydi.

Shuningdek uzumning foydali xususiyatlari uning rangiga qarab farq qiladi. Sariq va yashil rangli uzumlar haroratni tushuruvchi ta'sirga ega bo'lsa, to'q rangli uzumlar esa gemoglobinni ko'tarib, qon bosimini normallashtiradi.

Shunday ekan uzum mevalarini ko'proq iste'mol qilishdan oldin uni mahsulotni yuvish ham muhim hisoblanadi.

Bizning zamonaviy dunyomizda deyarli hech qanday meva sabzavod mahsulotlari pestitsidlardan 100% toza emas. Ajablanarlisi shundaki, hatto organik mahsulotlarda ham pestitsid qoldiqlari bo'lishi mumkin.

Mahsulotlarni yuvish oziq-ovqat orqali yuqadigan kasalliklarning oldini olish va pestitsidlarga ta'sir qilishni sezilarli darajada kamaytirish sog'liq uchun muhimdir. Pestitsidlar ta'sirini kamaytirishning eng yaxshi yo'li imkoni boricha organik oziq-mevalarni tanlashdir, ayniqsa pestitsidlar bilan zaharlanish ehtimoli yuqori bo'lgan oziq-ovqatlar mahsulotlarini. An'anaviy usulda yetishtirilgan meva mahsulotlarni iste'mol qilishdan oldin yuvish bilan pestitsid qoldiqlari va boshqa turli infeksiya yoki chang g'uborlar salomatlikga tasirini keskin pasaytirish mumkin. Xususan pestitsidlar zararli organizmlarga qarshi va ularni nazorat qilish uchun ishlatiladi. Ular asosan begona o'tlar, hasharotlar va kasalliklarga qarshi kurashda qo'llaniladi. Pestitsidlarning ko'p turlari mavjud, jumladan:

- Gerbitsidlar : Monsanto kompaniyasi tomonidan ishlab chiqarilgan va begona o'tlarni o'ldiradigan Roundup ishlab chiqarishda ishlatiladigan glifosat an'anaviy (noorganik) ekinlarda ishlatilishi mumkin bo'lgan gerbitsidlarning bir turidir. Ushbu keng tarqalgan gerbitsid saraton va endokrin buzilish bilan bog'liq .

- Insektitsidlar: Organofosfatlar mahsulotda keng qo'llaniladigan insektitsidlar guruhidir. Diazinon asab tizimiga zararli ta'siriga qaramay, qishloq xo'jaligida hali ham qo'llaniladigan organofosfatlardan biridir . ko'p yillik atrof-muhit va sog'liqni saqlash tashkilotlari bosimidan keyin, ayrim chetmamlakatlarida Chlorpyrifos yaqinda taqiqlangan yana bir organofosfatdir.

Ko'pgina dalillar to'plami shu ko'rsatadiki pestitsidlar ta'sirini surunkali kasalliklarning ko'payishi olib keladi, jumladan :

- Saraton va diabet
- Parkinson, Altsgeymer va ALS kabi neyrodegenerativ kasalliklar
- Tug'ma nuqsonlar va reproduktiv kasalliklar
- Nafas, KOAH va boshqalar

Shunday ekan uzum mevalarini yuvishxam o'z o'rnida juda muhim jarayonlardan biri bo'lib xisoblanadi Agarda uzumni to'g'ri yuvib so'ngra muzlatsak, u ta'mini ham, ko'rinishini ham saqlab qoladi va saqlanish mudatidam uzayadi. Asosiysi, buni to'g'ri bajarish kerak. Buning uchun uzumni navini to'g'ri tanlash kerak: bunda uzumlar butun va ezilmagan bo'lishi zarur, yuvish jarayonida 15-20 daqiqa yetarli

bo'lisi mumkin bu orqali mevalarni zararkunandalar begona o't qoldiqlari, pestisidlar va boshqa turli zararli g'uborlardan tozalab olish va uzum mevalarini haroratini tushurib olinadi so'ngra maxsus qadoqlarga joylanib sovutgichxonalarga qo'yiladi.

Adabiyotlar:

1. Махматмуродов, А., Пўлатов, О., & Содиков, Э. (2023). БОДОМНИНГ СЎРУВЧИ ЗАРАРКУНАНДАСИ ОДДИЙ ЎРГИМЧАККАНА (TETRANYCHUS URTICAE KOCH.) VA УНГА ҚАРШИ КИМЁВИЙ ПРЕПАРАТЛАРНИ БИОЛОГИК САМАРАДОРЛИГИ. *Development and innovations in science*, 2(10), 108-113.
2. Пўлатов, О., Пўлатов, Ш., Содиков, Э., & Ма'руфжонов, М. (2023). САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ ХУДУДЛАРИДА УЧРАЙДИГАН ЧИГИРТКАЛАР УЛАРГА ҚАРШИ КУРАШ УСУЛИ ВА ВОСИТАЛАРИ. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 12-19.
3. Shukurov, A., Sodiqov, E., Holmurodova, M., Ko'chmurodov, I., & Xoliboyev, R. (2023). POMIDORNI FUZARIOZ KASALLIGI VA UNGA QARSHI KIMYOVIY KURASH CHORALARINING SAMARADORLIGI. *Development and innovations in science*, 2(11), 56-60.
4. MASHRABOV, M., & МАХМАТМУРОДОВ, А. (2021). Effects of phosphor storage fertilizers on phosphate regime and cabbage yield of typical gray soils. *Plant cell biotechnology and molecular biology*, 22(55-56), 33-41.
5. Ulmasovich, M. A., & Ibrahimovich, M. M. (2021). Yield of corn grain at various forms and rates of phosphorus fertilizers on the unwashed and washed off typical gray soils. *European Journal of Agricultural and Rural Education*, 2(2), 3-5.
6. Махматмурадов, А. У., & Умурзаков, Э. У. (2017). Рост и развитие корневой системы кукурузы при разных фосфатных режимах. *Актуальные проблемы современной науки*, (6), 169-173.
7. Aslamov, D., Mashrabov, M. I., & Махматмуродов, А. О. (2023). TURLI FOSFORLI OG'ITLARNING OQBOSH VA GULKARAM EKINLARIGA TA'SIR SAMARADORLIGINI ORGANISH. *Academic research in educational sciences*, 4(SamTSAU Conference 1), 1088-1092.
8. Ortikov, T., Shoniyozov, B., Makhmatmurodov, A., & Mashrabov, M. (2023). Influence of mineral and organic fertilizers on the properties of serozem-meadow soils, nutritional dynamics and productivity of amaranth. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 462, p. 02017). EDP Sciences.
9. O'lmasovich, M. A., & Turabovich, N. N. (2022). GERMANIYADA O'SIMLIKLAR KARANTIN TIZIMI HAQIDA NIMALARNI BILAMIZ?. *Current*

Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany), 749-753.

10. Alisher, O., Po‘Latov, O. A., & O‘G‘Li, B. M. J. (2022). OLTINKO ‘Z ENTOMOFAGINI BIOLABORATORIYADA ZAMONAVIY USULDA KO ‘PAYTIRISH. *Academic research in educational sciences*, (Conference), 697-700.

11. Махматмурадов, А. У. (2012). Рост, развитие и урожайность кукурузы в зависимости от форм и нормы фосфорных удобрений на эродированных серозёмах. *Наука и современность*, (17), 164-168.

12. Shukurov, A., Negmatov, S., & Ko‘chmurodov, I. (2023). KARTOSHKKA KUYASI (PHTHORIMAEAE OPERCULELLA ZELL) BIOEKOLOGIYASI VA KIMYOVIY QARSHI KURASH CHORALARI. *Development and innovations in science*, 2(10), 114-119.

13. Шониёзов Бобур, Ортиков Тулкин; „Внесение удобрений и формирование урожая амаранта, Актуальные проблемы современной науки, 2, 2, 35-39, 2022, Самаркандский филиал Ташкентского государственного аграрного университета

14. Shoniyozov, Bobur Kaldarboyevich; Ortiqov, To‘lqin Qo‘chqorovich; Usmonov, Ravshan; „Mineral va organik o‘g‘itlarni amarant yetishtirishda oziq moddalar balansiga ta’siri, *Academic research in educational sciences*, Conference, 659-664, 2022, OOO «Academic Research»

15. Shoniyozov Bobur, Ortiqov Tulkin; „INFLUENCE OF DOSES OF NITROGEN FERTILIZERS ON THE CHEMICAL COMPOSITION OF AMARANTH PLANTS, *ACADEMIC RESEARCH IN MODERN SCIENCE International scientific-online conference*, 1, 1, 136-139, 2023, <https://doi.org/10.5281/zenodo.7593488>

16. Shoniyozov Bobur Kaldarboyevich, Turdiyev Umarjon Uchqun son, Ko‘chgarov Islam Rustam son, Toshtemirova Sarvinoz Jorabek daughter, Ismoilova Muxlisa Murtoza daughter; „PROSPECTS OF ORGANIC FERTILIZER PREPARATION FROM URBAN WASTE, *EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH Innovative Academy Research Support Center UIF = 8.1 | SJIF = 5.685 www.in-academy.u*, 3, 2, 156-158, 2023, <https://www.doi.org/10.37547/ejar-v03-i02-p3-110>

17. Shoniyozov, BK; Ortiqov, BK; Usmonov, R; „INFLUENCE OF MINERAL AND ORGANIC FERTILIZERS ON THE PROPERTIES OF SEROZEM-MEADOW SOILS, NUTRITIONAL DYNAMICS AND YIELD OF AMARANTH

Jilin Daxue Xuebao (Gongxueban)", Journal of Jilin University (Engineering and Technology Edition) ISSN,,1671-5497,2022,

18. Shoniyozov, Bobur Kaldarboyevich; Hoshimov, Farhod Hakimovich; Ortiqov, To‘lqin Qo‘chqorovich; Usmonov, Ravshan; „AMARANT YETISHTIRISHDA OZIQ MODDALAR BALANSIGA AZOTLI O‘G‘ITLARNING TA‘SIRI, Academic research in educational sciences,,Conference,861-867,2022,OOO «Academic Research»

19. To‘lqin Qo‘chqorovich Ortiqov, Bobur Kaldarboyevich Shoniyozov, Raxshana Ravshanovna Sultanbekova; „AZOTLI O‘G‘ITLAR ME‘YORLARINI AMARANT O‘SISHI VA RIVOJLANISHI VA HOSILDORLIGIGA TA‘SIRI,O‘ZBEKISTONDA AQLLI QISHLOQ XO‘JALIGINI JORIY ETISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI Xalqaro ilmiy –amaliy konferensiya,1,1,1137-1143,2023,

20. To‘lqin Qo‘chqorovich Ortiqov, Bobur Kaldarboyevich Shoniyozov, Raxshana Ravshanovna Sultanbekova; „MINERAL VA ORGANIK O‘G‘ITLARNI AMARANT O‘SISHI, RIVOJLANISHI VA HOSILDORLIGIGA TA‘SIRI.", "O‘ZBEKISTONDA AQLLI QISHLOQ XO‘JALIGINI JORIY ETISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI Xalqaro ilmiy –amaliy konferensiya to‘plami 2023-yil, 12-13-may",1,1,1160-1167,2023

21. Sultanbekova, R; Ortiqov, TQ; Shoniyozov, BK; „Azotli o‘g‘itlar me‘yorlarining tuproqdagi mineral azot miqdoriga ta‘siri. O'zbekistonda agrar sohani innovatsion rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari. Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi. 5-6 oktabr, 2022 yil", Academic research in educational sciences (ARES),3,,665-668

22. Ортиков Т.К, Б.К.Шониезов; „РОЛЬ УДОБРЕНИЙ В РОСТЕ, РАЗВИТИИ И УРОЖАЙНОСТИ АМАРАНТА", Journal of Agriculture & Horticulture,4,9,14-17,2023,<https://doi.org/10.5281/zenodo.8374760>

23. Shoniyozov, BK; Ortikov, TK; Usmanov, R; „MINERAL VA ORGANIK O‘G‘ITLARNI AMARANT YETISHTIRISHDA OZIQ MODDALAR BALANSIGA TA‘SIRI. O'zbekistonda agrar sohani innovatsion rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari. Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi. 5-6 oktabr, 2022 yil", Academic research in educational sciences (ARES),3,

24. T. Ortikov, B. Shoniyozov, A. Makhmatmurodov and M. Mashrabov; „Influence of mineral and organic fertilizers on the properties of serozem-meadow soils, nutritional dynamics and productivity of amaranth", "E3S Web of Conf. Volume 462, 2023 International Scientific Conference “Fundamental and Applied

Scientific Research in the Development of Agriculture in the Far East” (AFE-2023) Article Number 02017 Advances in Crop and Plant Cultivation”, 462,13,1,2023, <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202346202017>

25. Shukurov, A., Sodiqov, E., Xolmurodova, M., Ko‘chmurodov, I., & Xoliboyev, R. (2023). POMIDORNI FUZARIOZ KASALLIGI VA UNGA QARSHI KIMYOVIY KURASH CHORALARINING SAMARADORLIGI. *Development and innovations in science*, 2(11), 56-60.

26. G.Kadirova, & M.Hayitov. (2023). TUPROQNING FIZIKAVIY XOSSALARI VA ULARNING AHAMIYATI. *Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany)*, 83–87. Retrieved from

<https://www.openconference.us/index.php/germany/article/view/1050>

27. Hursanov Hayrullo Jurakulovich, Umurzakov Elmurod Umurzakovich [Influence of Agrotechnical Measures on Reducing the Harmfulness of Cotton Scoop on Agrobiocenosis of Tobacco](#) 2021/2/15 *European Journal of Agricultural and Rural Education* Том 2 Номер 2 Страницы 1-2 Издатель Scholanzest Описание The article presents data on the influence of agrotechnical measures on the harmfulness of cotton bollworm in tobacco agrobiocenosis in Uzbekistan.

28. Umarova, S., Qodirova, G., & Mashrabov, M. (2023). OQ LYUPIN EKININI TUPROQ UNUMDORLIGIGA TA’SIRI. *Академические исследования в современной науке*, 2(23), 200-203.

29. Shukurov, A., Negmatov, S., & Ko‘chmurodov, I. (2023). KARTOSHKKA KUYASI (PHTHORIMAEA OPERCULELLA ZELL) BIOEKOLOGIYASI VA KIMYOVIY QARSHI KURASH CHORALARI. *Development and innovations in science*, 2(10), 114-119.

30. O’lmasovich, M. A., & Turabovich, N. N. (2022). GERMANIYADA O ‘SIMLIKLAR KARANTIN TIZIMI HAQIDA NIMALARNI BILAMIZ?. *Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany)*, 749-753.

31. Alisher, O., Po‘Latov, O. A., & O‘G‘Li, B. M. J. (2022). OLTINKO ‘Z ENTOMOFAGINI BIOLABORATORIYADA ZAMONAVIY USULDA KO ‘PAYTIRISH. *Academic research in educational sciences*, (Conference), 697-700.

32. Махматмурадов, А. У. (2012). Рост, развитие и урожайность кукурузы в зависимости от форм и нормы фосфорных удобрений на эродированных серозёмах. *Наука и современность*, (17), 164-168.